

pturarum intelligentiam absque Dei gratia, 724. Abusus testimoniorum Scripturæ adducit Iuxanar, 472. Propositum Scripturæ, non externam historiam lexere absque Judæis, sed, etc., 704. Regula in Scripturis observanda, 394. Consuetudo Scripturæ sanctæ, 652. Scriptura quibusdam fons, quibusdam puteus, 166.

Scruta vendentes, 313.
Seniores plures reprobat, et iuniores electi, 308.
Sententia audax, 531.
Sephama Apamiam vocant Hebræi, 599.
Septentrionalis plaga iuxta Hebræos, 597.
Septuaginta editio repudiata a magistris Ecclesiarum, 645.
LXX decipi similitudine litteræ, 600. LXX translatio scripturum atque lectorum vitio depravata, 54, 404, 474.
Schola omnis Judæorum quinque tantum libros Moysi a LXX translatis asserit, 53. LXX mutantes ut voluerunt Hebraica nomina, 474. Quædam in LXX interpretibus omittuntur, quare? 459.

Sermo Dei potest quis tacere triplici ex causa, 33.
Sexus non est in celestibus, 20, 91.
Sichus, drachma, hinc, quid? 44.
Signa apud Barbaras nationes quare fiant per sermos Dei? 662.

Similitudo et æqualitas in quo differunt? 331.
Simon Magnus baptizatus in aqua, sed non in salutem, 146.
Solis cursus, et aliorum siderum definitur, 17.
Solemnitates duas notatur, que non sunt in lege Moisaica, 568.

Solis quis sedeat, 853, 854.
Somnia prophetica soli Deo patent, 635.
Spectacula damnantur, 226.
Superbia proprium diaboli peccatum, 181.
Omnis Superbia offendit Deum, 77.

Materia Superbia divina, 963.
Superbiam ruina sequitur, et humilitatem gloria, 238.
Supplicia sanctitatem pariunt, 818.
Supplicia impiorum aliis prosunt, 825.
Suis metropolis Elamitarum, 672. In ea Daniel extruxit turrim excelsam, ubi conduntur corpora regum Persarum et Medorum, *ibid.* Hujus custos et Sacerdos Judæus est, *ibid.*

Syene turris in extremis finibus Ægypti sita est, 356, 360. Ejus descriptio, 345.
In Syris ingenitus negotiationis ardor, 313.

T

Taphnis, civitas regia, 359.
Templum Libanus appellatur, 190. Vox de ejus adytis exisse dicitur, etc., 410. Nihil absque ratione et mensura factum est in templo Dei, 502. Omnes ejus parietes diversis idolorum magnibus pingebantur, 88. Antiochiodolum, 712, 722. Tribus annis pollutum, 721. Templum ab Ezechiele descriptum, multo angustius quam templum Salomonis, 464. Per portam Aquilonis ingredi in templum, et egredi per portam Meridianam, et econtrario, quid? 578.

Terra promissionis ab Australi plaga juxta terminos Ægypti, Rhinocorura et torrente finitur, 613. Quomodo inter Tribus divisa? 612. Terra quatenus exterminata sit, 809.

Thabor mons in Gallia, 612.
Thamar hodie Palmyra nomen patitur, 601. Hanc Salomon miris operibus extruxit, *ibid.*
De littera Than, quid dicitur? 96.
Themistoclis mors, 702.
Nihil Theoria et scientia dulcius, 466.
Thasuri Dei vari, 798.
Tiara, quid? 639.
Inter Tribum Juda et Tribum Benjamin urbs et templum collocabantur, 612.
Trinitatis mysterium in una divinitate, 492, 541. Una

substantia, et potestas Patris et Filii, 208. Mysterium SS. Trinitatis adumbratum, 188. Trinitas cingit et vallat omnia, 518. In SS. Trinitate vera datur propositio, 530. Omnis intelligentia tam litteræ quam Spiritus, etc., pertinet ad sacramenta SS. Trinitatis, 481.
Tristata qui sunt, 266.

Tyros metropolis Phœnicis, 291. Ejus vastatio, 296. De ea in questio et solvitur, 297. Ex insula facta est peninsula, 299. Pulchritudo et divitæ narium Tyri, 306, 307. Describitur quid unaqueque provincia nuntiat Tyrum, 307. In Tyro usque hodie commercia omnium gentium exercentur, 303, 311.

U

Unicus numerus perfectus, 499.
De Usura in omni specie prohibita locus celebris, 210.
Rubor Vultus pudoris indicium est, 73. Obfirmatio vultus, severitatis indicium est, 38.
Uter omnis impletur vino et cratenus, 821.
Uxore bona nihil viro amabilius, 206.

V

Valentiniani confutatur, 898. Valentinianus hæreticus, 818.
Vas luteum, vas testaceum, 702.
Vaticinium jage non potest humana fragilitas sustinere, 394.

Venera omnis purgatione indigent, 719.
Ventorum et spirituum thesauri, 798.
Verba interioris hominis erumpentia pro signo sunt, 35.
Veritatem non meretur audire, qui tentandi animo interrogat, 134. Velox oblitio veritatis, 635. Libertus errant aliqui quam discent verum ab amulis, 387.

Verbum Dei destruit et ædificat, 753.
Vinum sanctorum, 823. Vinum impiorum, quid? 419, 823.
Virtus vitio antiquior, 865.
Naturale est, ut timore cogente, Vesica laxetur, 245.
Velustas omnia consumit, 80.
Victoriosus Rhætor citatus, 507.

Viginti quinque numerus nunquam in bonam partem sumptus, 407.
Cur Villa pertinent ad jura urbium, 640.
Alia Vineola Domini, alia diaboli, 42.
Vinea licet pulchra, si calamos subtraxeris, arescit colore, 324.
Virginitas non exigitur, sed offertur, 579. Privilegium Virginalis in quo positum? 534.

Vitia nostra Deum amarum efficiunt et crudelem, 419.
Per parva vitia majora monstrantur, 85. Jugulat qui vitia non increpat, 409. Quisdam estimant ad Deum non perire vitia nostra, 88.
Virtus rara est, 388. Non certa virtutis possessio, 609. Semper virtutibus contradicitur, 602. Per virtutes nomen et dignitatem ducis consequimur, 574. Primus ad virtutem ingreus, qui? 480. Qui una virtute caret, omnibus caret, 14. Catalogus Virtutum iusti, 293.

Quod Virificavit Deus, ab ipso, aut ab alio occidi non potest, 755.

X

Xenophon scripsit historiam Cyri, 651.
Xerxis ortus et victoriae, 702.
Xysti Pythagorici pulchra sententia, 280.

Z

Zephrona appellatur hodie Zephyrium oppidum Cilicie, 598.
Zorobabel unde nomen accepit, 219.

S. EUSEBII

HIERONYMI

STRIDONENSIS PRESBYTERI

OPERA OMNIA,

POST MONACHORUM ORDINIS S. BENEDICTI E CONGREGATIONE S. MAURI

SED POTISSIMUM JOANNIS **MARTIANÆI** HUIUS ORDINIS RECENSIONEM, DENUO AD MANUSCRIPTOS ROMANOS, AMBROSIANOS, VERONENSES ET MULTOS ALIOS, NEC NON AD OMNES EDITIONES GALLICANAS ET EXTERAS CASTIGATA, FLURIMIS ANTEA OMNINO INEDITIS MONUMENTIS, ALIISQUE S. DOCTORIS LUCUBRATIONIBUS SEORSIM TANTUM VULGATIS AUCTA, INNUMERIS NOTIS, OBSERVATIONIBUS, CORRECTIONIBUS ILLUSTRATA

STUDIO ET LABORE

VALLARSII ET MAFFÆII

VERONÆ PRESBYTERORUM, OPERAM NAVANTIBUS ALIIS IN EADEM CIVITATE LITTERATIS VIRIS. EDITIO PARISIORUM NOVISSIMA

EX SECUNDA AD ISIS VERONENSIBUS EDITORIBUS CURIS POSTERIORIBUS ITA RECOGNITA,

ATQUE EX **RECENTIUS DETECTIS** SIC DITATA UT PRÆSENS EDITIO, AMPLIUDINE SOLA, CETERIS OMISSIS EMENDATIONIBUS, PRÆCEDENTES OMNES EDITIONES, ETIAM BENEDICTINAS,

tertia parte seu triente materialiter superet,

ACCURANTE ET AD ULTIMUM RECOGNOSCENTE J. P. MIGNÈ, CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS SEXTUS.

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J. P. MIGNÈ SUCCESSORES, IN VIA DICTA; AVENUE DU MAINE 189; OLIM CHAUSSEÉ DU MAINE. 127.

1884

ELENCHUS OPERUM

QUÆ IN SEXTO OPERUM HIERONYMI TOMO CONTINENTUR

- In Osee commentariorum libri tres.
- In Joelem liber unus.
- In Amos libri tres.
- In Abdiam liber unus.
- In Jonam liber unus.
- In Michæam libri duo.
- In Naum liber unus.
- In Abacuc libri duo.
- In Sophoniam liber unus.
- In Aggæum liber unus.
- In Zachariam libri tres.
- In Malachiam liber unus.

PRÆFATIO.

In duodecim minores prophetas Commentariorum viginti libros, quos nempe sunt, quotque fuerunt abs Hieronymo elucubrati, tomus iste in ejus partitione operum sextus complectitur. Tantum ab hac illud excipias recensione *Speciem Commentarii in Abdiam*, quod suæ facturus eruditionis periculum, in *adolescencia provocatus ardore et studio Scripturarum* adumbravit: postmodum ingenio per ætatem magis subacto, delevit ipse, ex ejusque animi sententia jam diu olim intercidit. Nam quod ab his alios autumant docti viri, Tillemontius ex eoque Martianeus, extitisse *Breviores in duodecim Prophetas Commentarios*, quos vel ipse S. Doctor postea respuerit, cum idem opus uberius est calamo persecutus, vel sequior ætas ultro passa sit interire: nos in generalis præfationis parte altera (ubi de hujusmodi Hieronymi scriptis egimus, quæ doctorum hominum judicio intercidisse temporum injuria existimantur, nobis econtrario numquam existisse persuasum est) ab omni veritatis specie abhorreere contendimus, bonisque opinor argumentis ita evicimus, ut nullus dubitationi locus videri reliquus possit. Errorem diximus ex eo natum, quod putarint eruditi viri, quando se ait S. Doctor in *duodecim Prophetas* aliquid esse commentatum, singulos quousque debere intelligi, quibus interpretandis operam suam collocari: cum econtrario *ἄλλω*; ille *duodecim Prophetas* nominans, eum proprie Librum, quid sic inscribitur, intellexerit. Allatis ibi in hanc rem sive testimoniis, sive exemplis, hac demum sane luculentum accedat corollarii loco ex Dialogo contra Luciferianos, num. 3, ubi Osee locum hunc singularem ex cap. ix laudaturus S. Pater: *Sacrificia eorum tanquam panis luctus: Omnes qui manducant ea, cantaminabuntur*, hoc ait, in *duodecim prophetis* inveniri (a). Cætera, ne actum agam, ex laudata generali præfatione, num. 29, si tanti sunt, malim ut repetas.

Nunc, ut de his dicam Commentariis, quos tomus hic exhibet, atque unice S. Doctor elucubravit, mirari hoc primum subit, cum sint amnes ab uno auctore adornati, eademque ratione splendidissimis ex omne antiquitate sententiis ad nativum Scripturæ sensum investigandum referti, alii tamen præstare aliis videantur, meliorique apud lectores fortuna uti. Sunt qui eos velint cæteris antecellere, qui Aggæum interpretantur; aliis elegantior Naumi expositio dicitur, quam ipse Auctor in Abdiam, et Abacuchi, et Sophoniam Prologis laudat. Hæc item de causa alii Osee explanationem, utpote quam in Joele et Amoso commendat, reliquis præferunt. Ego si hanc iniero disputationem, deque unius præstantia contenderim facturuse operæ pretium sim, nec satis scio, nec si sciam, dicere ausim: quippe qui et summa omnes cum dignitate stare videam, et malim econtrario legentium animos ad ipsa acriter intendi, quæ divinarum in ipsis literarum veræque sapientiæ instituta continentur. Attamen silentio illud prætereundum non sit, quod Commentariis in Jonam sanctus Augustinus tantum tribuendum putavit, ut nedum magna illos voluntate complecteretur, sed et nuper exortæ Pelagianorum hæresi quasi propugnacula murosque tutissimæ fidei tota confidentia opponeret. Peccati originalis catholicum dogma testimonio exinde petit *insigniter* constabili datis Epistolis, quas et nos inter Hieronymiadas recensuimus, non semel professus est. Multo autem luculentius lib. iii, de Peccatorum meritis et remissione n. 12.: *Illud, inquit scio, quod etiam S. Hieronymus, qui hodieque in litteris Ecclesiasticis cum excellentis doctrinæ fama ac labore versatur, ad quasdam solvendas in suis libris quæstiones, etiam hoc certissimum adhibet sine ulla disceptatione documentum: nam in eo, quod in Jonam prophetam scripsit Commentario, cum od eum venisset locum, ubi commemorantur etiam parvuli jejuniis castigati: Major, inquit ætas incipit, et usque ad minorem pervenit. Nullus enim absque peccato, nec si unius quidem diei fuerit vita ejus, et numerabiles anni vitæ illius. si enim stellæ non sunt munde in conspectu Dei, quanto magis vermis et putredo, et hi qui peccato offendenti Adam tenentur obnoxii. Hanc doctissimum virum*

(a) Vide etiam præfat. interpretationis ex Hebræo.

simus pariter habitare Chalcidis solitudinem nitebamur. Est vero isthæc perspicua anni trecentissimi septuagesimi tertii nota, quam ex Hieronymianæ peregrinationis, ejusque priorum scripturionum indicibus satis manifesto constituimus, ut videre est ex epistolarum a prima ad duodecimam usque chronologicis argumentis. His porro trecentis septuaginta tribus annis si alios triginta addideris, qui ab eo, ut ipse ait, *puerilis ingenii prælium, ad hoc naturæ senectutis opus intercesserunt*, ipsum jam teneas quadringentesimum tertium, cui anno librum ascripsimus. Atque huic quidem rationi tantum tribuimus, ut hac una salva res sit; si alias inire velis, et Hieronymi vitæ vestigia, et plurium ex ejus scripsit ordinem atque ætatem susdeque vertas.

De reliquis in Zachariam et Malachiam, tribusque aliis in Oseam, Joelem, et Amosum Commentariis expedita res est ex toties laudato S. Patris testimonio, quo criticis observationibus nihil reliqui fecit, satisque luculenter uno omnes illigavit anno, qui sexti consulatus Arcadii Augusti, et Antii Probi fastis nomen imposuit. Hic est annus quadringentesimus sextus (non octavus, ut post Victorium falso Martianus colligit) consentientibus in hanc epocham monumentis Veterum universis.

S. EUSEBII HIERONYMI

STRIDONENSIS PRESBYTERI

COMMENTARIORUM IN OSEE PROPHETAM

LIBRI TRES

AD PAMMACHIUM.

PROLOGUS.

Si in Explanationibus omnium prophetarum sancti Spiritus indigenus adventu, ut cujus instinctu scripti sunt, illius revelatione pandantur: et in Isaia atque Apocalypsi signatum legimus (*Isa. xxxix*; *Apoc. v*) librum, quem Scribæ et Pharisei, qui Legis litteras nosse se jactant (*Juan. vi*), non possunt legere, quia signatus est, nullusque inveniri potuit, nisi leo de tribu Juda, quem signavit Deus Pater, qui ejus posset reserare mysteria: quanto magis in explanatione Osee propheta orandus est Dominus, et cum Petro dicendum: *Edisere nobis parabolam istam* (*Matth. xiii, 46*). Præsertim cum obscuritatem voluminis in fine testetur ipse, qui scripsit: *Quis sapiens et intelligit ista, intelligens et cognoscat ea* (*Osee xiv, 10*)? Quod non pro impossibili, sed pro difficili debemus accipere, juxta illud Evangelii: *Quis putat esse servus fidelis et prudens quem constituit*

(a) Universos in duodecim prophetas, qui hoc continentur sermo, Hieronymi Commentarios exegimus ad duos mss. codices Palatino Vaticanos antiquissimos, alterum 173, alterum 174, numeris prænotatos. Sex quoque posteriores prophetas ad regnum Suecorum codicem num. 93, sane perquam vetu-

A Dominus super familiam suam (*Matth. xxiv, 65*)? Quis enim non statim in fronte libri scandalizet, et dicat: Osee primus omnium prophetarum meretricem accipere jubetur uxorem, et non contradicit? Non saltem nole se simulat, ut rem turpem facere videatur inivus; sed exsequitur lætus imperium, quasi optaverit, quasi multo tempore cum pudicitia vacasse ponit: cum honestior et absque peccato sanctos viros renuisse, Domino (b) jubente, legerimus. Moyses mittitur ad Pharaonem, et dux Israelitici populi constituitur: et tamen non imbecillitate, sed humilitate respondet: *Provide alium quem mittas* (*Exod. iv, 13*). Jeremias puerum esse se dicit, ne peccantem arguat Jerusalem (*Jerem. 1*). Ezechiel de omni genere leguminis ac sementis unam subeinerium panem facere, et coquere illum in humano stercore jubetur, et ait: *Nequaquam, Domine, qui*

stium, alque emendatum. Ex parte autem nunc hos, nunc illos, cum aliis consuliimus optime note mss. quos suo quoque loco laudabimus.
(b) Vox *juvenile* in Palatinis mss. et Victorii editione non habetur.

nunquam immundum introivit in eos meum (*Ezech. iv, 14*). Et Osee audiens a Domino: *Accipe uxorem fornicariam* (*Osee 1, 2*), non frontem rugat, non morem pallor testatur, non verecundiam, mutato (a) verecundia mutato genarum rubore, demonstrat; sed pergit ad lupanar, et scortum ducit ad lectulum. Et non (a) initiat illam pudicitia matronali; sed se luxuriosum ac nepotem probat. Qui enim adhaeret meretrici, unam cum ea corpus officitur (*I Cor. vi*). Hæc igitur audientes quid possumus respondere nisi illud propheticum: *Quis sapiens et intelligit ista, intelligens et cognoscat ea?* (*Osee xiv, 10*). Unde et nobis dicendum est cum David: *Revela oculos meos, et considerabo mirabilia de lege tua* (*Ps. cxviii, 48*); ut introducat nos rex in cubiculum suum (*Cant. 1*), et velamen quod ante oculos Moysi positum fuit in lectione veteris Testamenti (*Exod. xxxiv*), tollat a nobis (*II Cor. iii*). Statim enim ut locutus est Dominus: *Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, et hæc dicens expiravit* (*Luc. xxiii, 46*), velum templi scissum est, et omnia Judæorum secreta paluerunt. Et fons qui egrediebatur de domo David (a) Domini, ingressus est mare solitudinis: et verus Eliseus aquas steriles atque mortiferas sapientie suæ condidit sale, et fecit esse vitales (*IV Reg. iv*): (b) Maraque Legis, que interpretatur amaritudo, ligno patibuli dulcorata est (*Exod. xv*). Intelligimus enim quis sit Judas patriarcha electus in regem, nec miratur cur ad Thamar quasi ad meretricem vir sanctus introierit (*Genes. xxxix*); quare Samson, qui interpretatur sol, Dalilam amaverit, que transferitur in pauperem: et propter eam irrisus et mortuus adversariorum millia trucidavit (*Judic. xvi*); cur Salmon virum justum Booz de Raab meretricis generavit, qui Ruth Moabiten pinna pallii sui operiens, et jacentem ad pedes, ad caput Evangelii transtulerit (*Ruth. 1, 11, 12*). Quid cause sit ut cum David tot haberet uxores, nullum alium regni sui fecerit successorem nisi eum qui de Bethsabæe procreatus est (*III Reg. 1*): ut non solum meretrices, sed etiam adultera Deo placere videantur. Unde et in hoc ipso propheta legimus, quod junctus primum meretrici, secundo adultera copuletur, dicente ad eum Dominus: *Adhuc vade, dilige mulierem dilectam amico* (*Osee iii, 1*), sive diligentem mala (a) Mala, et adulteram. Hæc est mulier meretrix et adultera, que in Evangelio pedes Domini lacrymis lavit, crine detergit, et confessionis suæ honoravit unguento, indignantibusque discipulis, et maxime proditore, quod non fuisset venditum, et pretium illius in alimenta pauperum distributum, Dominus respondit: *Quid molesti estis mulieri, opus bonum operata est in se, pauperes enim semper habe-*

(a) Hoc quoque verbum *initiat* in altero Palatino mss. desideratur.

(b) Hunc locum depravant, dum corrigere volunt, Erasmus et Marianus; neque enim fidem mss. codicum attendunt, sed conjecturis propriis nimium tribuentes mutant quæcumque volunt. Legunt itaque

bitis (a) (a) habetis) vobiscum: me autem non semper habebitis (*Matth. xxi, 10, 11*). Et ne putarems leve esse quod fecerat, et nardum pisticum, id est, unguentum fidelissimum ad aliud quid, et non ad Ecclesiam esse referendum, dat nobis occasionem intelligentiæ et magnæ fidei, magna præmia re-promittit, dicens: *Amen, amen dico vobis, ubicumque prædicatum fuerit hoc Evangelium in toto mundo, dicetur quod hæc fecit in memoriam ejus* (a) (a) mei). Hæc est meretrix de qua loquitur Dominus ad Judæos: *Amen dico vobis, meretrices et publicani præcedent vos in regno Dei* (*Matth. xxi, 31*). Vos enim missum ad vos Filium patris familie et Dominum vineæ, qui plantavit eam, suscipere nolistis. Ista meretrix exploratores moos duos fortissimos juvenes, quorum alterum in circumcisionem missi, alterum ad gentes, humanitate suscepit, abscondit studio, levavit in lectum, operuit lini stipula (*Jos. 1*). Quæ casa persecutionibus, et lota in baptismate, immutat colorem, et de tetro in album vertitur. Nec mirum si in figura Domini Salvatoris, et Ecclesie de peccatoribus congregata, hæc facta memoremus, cum ipse in hoc eodem dicit propheta: *Loquitur ad prophetas; ego visiones multiplicavi, et in manibus prophetarum assinilatus sum* (*Osee xii, 10*); ut quidquid prophetae jubentur operari, ad meam referatur similitudinem. Cujus uxor Ethiopissa est, contra quam Aaron et Maria, carnale sacerdotium Judæorum, et prophetia litteræ serviens, mussitant et offendant Deum (*Num. xxi*): que dicit in Cantico Canticorum: *Fusca sum et formosa, sicut Jerusalem* (*Cant. 1, 4*). Alioquin si omnia que præcipiuntur ob causas, ut in similitudinem fiant, vere facta contendimus: ergo et Jeremias accinctus lumbi, vestimento muliebri, inter innumerabiles nationes et Assyrios atque Chaldeos, gentes inimicissimas Judæorum, ivit ad Babilonem, ut ibi absconderet lumbare suum, et post multa tempora reversus, invenit illud computruisse quod nulli esset usui (*Jerem. xiii*). Quomodo exire poterat, et ire tam longe obsessa Jerusalem, exstructis per circuitummunitionibus, fossa, vallo, atque castellis? Qui cum semel ad Anathoth viculum suum in tertio milliario ab urbe situm voluisset exire, porta capitur (a) (a) captus), et reductus ad principes, quasi proditor verberatus in carcerem mittitur. Si illud in typo, quia fieri non potuit: ergo et hoc in typo, quia si fiat, turpissimum est. Sed respondebis, Deo jubente, nihil turpe est: et nos dicimus, nihil Deus præcipit nisi quod honestum est, nec jubendo turpia, facit honesta que turpia sunt. Sed quia scimus nihil Deum velle nisi quod honestum est, hoc præcepti quod honestum est. Hæc in principio proluxius sum locutus, ut difficillimam primum solverem questio-

Marah aut Marath aquæ legis, que interpretatur amaritudo, etc. Nos contextum et auctoritatem mss. sequentes restitimus, *Maraque legis*, etc., ut legit codex ms. s. Cygrianni, licet alii retineant *myrra pro mara*. MARX. — Veteres vulgati, *Marah* (aut *Marath*) aqua legis, etc.